

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ АБСОЛЮТНОГО ХАРАКТЕРУ РЕЧОВОГО ПРАВА

Досліджуються основні підходи до розуміння сутності абсолютного речового права, визначення співвідношення абсолютних речових прав із зобов'язальними правами. Аналізуються основні наукові концепції щодо проблем визначення змісту речового права. Зроблено висновок про доцільність розмежування речових і зобов'язальних прав за ознакою визначеності зобов'язаного суб'єкта.

Ключові слова: абсолютність права, речове право, зобов'язальне право, право власності, зміст права власності, суб'єктивне право.

Постановка проблеми. Речові права традиційно займають одне з визначальних місць у цивілістичних дослідженнях. Конкуренцію їм у цьому можуть скласти тільки зобов'язання, та вчення про суб'єктів цивільних прав. «Omne autem ius quo utimur, uel ad personas pertinet, uel ad res uel ad actiones», - писав Гай. Тобто все право яким ми користуємося відноситься чи до осіб, чи до речей (об'єктів) чи до позовів. Таке місце речових прав пояснюється тим, що всі ми живемо у світі речей. Речі - це перше, що прагне підкорити собі людина у своїй діяльності й, відповідно, першопричина суперечок між людьми. Там, де виникає суперечка, у цивілізованому суспільстві на допомогу приходять право, в нашому дослідженні - речове право, що розділяє зовнішній світ матеріальних предметів на сфери «свого» і «чужого». Тому проблеми абсолютних речових прав, визначення їх правової природи варто вважати однією з одвічних тем юридичної науки.

Ступінь наукової розробки проблеми. Теоретичну основу дослідження склали роботи відомих правознавців. Проблеми розуміння абсолютного характеру речового права, а також основні підходи до розуміння абсолютних прав досліджують О.В.Дзера, Н.С.Кузнецова, Р.А.Майданник, Е.О. Суханов, Ю.К. Толстой, Е.О. Харитонов, Я.М.Шевченко, В.І.Нагнибіда та ін. Значний інтерес викликають праці зарубіжних авторів -- Г.Дж. Бермана, М. Венкштерна, Е. Годеме, Г. Дербурга, Х. Кетца, У. Маттеї, Г.Ф. Пухти, Р. Саватьє, А. Харткампа, К. Цвайгерта, Р. Циммермана та ін.

Мета статті – з'ясувати сутність абсолютних речових прав, визначити основні підходи до співвідношення юридичних категорій абсолютних речових і зобов'язальних прав.

Виклад основного матеріалу. Речові права традиційно вважаються абсолютними, тобто такими, що покладають пасивний обов'язок на всіх третіх осіб, не перешкоджати управомоченій особі у здійсненні її права. Оскільки речове пра-

во покладає обов'язок на всіх осіб, то ж і порушено воно може бути кожним з них, а його носію, відповідно, надається абсолютний, дієвий erga omnes (проти всіх – лат.) захист. У цьому полягає перший наслідок визнання речових прав абсолютними. Крім того, абсолютність речових прав знаходить свій прояв у так званому праві слідування, завдяки якому зміна власника майна ніяк не впливає на існування та зміст обмежених речових прав на це майно. Це зрозуміло, адже носії таких прав перебувають не у відносних правовідносинах із власником, а в абсолютних – з усіма властивими цій правовій системі особами, до яких входять і колишній, і новий власники.

Зауважимо, що існує ще й інше уявлення про абсолютні права, згідно з яким вони протиставляються не відносним, а обмеженим правам. Така думка поширена в країнах романської правової сім'ї [3, с.77]. Наприклад, згідно зі ст.544 Французького ЦК: «Власність є право користуватися та розпоряджатися речами найбільш абсолютного...» [4, с.179], однак і німецькій цивілістичній доктрині відомий поділ речових прав на абсолютні та обмежені [16, с.224]. Ототожнення абсолютності та повноти права приводить сучасних дослідників до висновку про те, що зростаюче число обмежень у здійсненні права власності позбавляє його абсолютного характеру [3, с.78]. Очевидно, що такий підхід до поняття абсолютного права не допомагає нам у виконанні завдання розмежування речових і зобов'язальних прав. Обсяг того чи іншого права, зрозуміло, має значення, однак, щоб уникнути термінологічної плутанини, за цим критерієм потрібно виділяти не абсолютні та обмежені, а повні та обмежені права, як це роблять сучасні західноєвропейські юристи [35, с.18]. Надалі в цьому дослідженні ми спробуємо абсолютні права протиставити відносним, а підставою цього розподілу буде виступати не повнота чи обмеженість змісту того або іншого права, а невизначеність або визначеність зобов'язаних суб'єктів правовідносин.

Відповідно до вчення теорії права формування, «абсолютні правовідносини» є, очевидно, більше коректним, ніж «абсолютне право», адже його визначальна ознака характеризує не стільки право, скільки відповідний йому обов'язок, суб'єкт якого заздалегідь не визначений. У такому разі, зауважимо, що далеко не всі дослідники розглядають речове право як елемент відносин його носія до особи. Зокрема, існує думка, відповідно до якої речове право породжує відносини не між суб'єктами права, а відносини суб'єкта до об'єкта. Саме таку думку поділяли дореволюційні юристи [11, с.183]. Та висловлювалася й протилежна думка, відповідно до якої правовідносини завжди є відносинами між суб'єктами [5, с.64]. У радянський період уявлення про речове право як про відношення суб'єкта права до його об'єкта було забуто, причому не без впливу ідеологічних постулатів марксизму, що розглядав правовідносини як вид суспільних відносин, тобто відносин між людьми [25, с.110]. Тільки останнім часом з'являються праці, у яких робляться спроби реабілітувати визначення речових прав через юридичні відносини особи до речі, однак для сучасної доктрини загальнови-знаним, як і раніше, є уявлення про правовідносини як про відносини між суб'єктами, повністю відмовлятися від якого, на нашу думку, немає змісту [26, с.109]. Загалом зауважимо, що і ті автори, які допускали можливість існування відносин між суб'єктом і об'єктом права, визнавали одночасно наявність обов'язку всіх інших осіб не втручатися в ці відносини, та сама концепція правовідносин як відносини між людьми з'явилася задовго до початку ХХ ст. та мала чимало прихильників [8, с.93]. Визнання того, що правовідносини є відносинами між суб'єктами, зовсім не приводить, у супереч з твердженням Р. Давида [7, с.198], до заперечення поняття речового права. Отже, надалі, досліджуючи речові правовідносини, ми будемо стверджувати саме про відносини управомоченої особи до зобов'язаної, а зовсім не до об'єкта права.

Відповідно до іншої теорії, абсолютні права існують поза правовідносинами.

«Загальний обов'язок установлюється безпосередньо законом, нормою права, а не є елементом нескінченного числа правовідносин з невизначеним числом осіб» [8, с.95]. Правовідносини, на думку прихильників такого погляду, завжди пов'язують чітко визначених осіб – як на управомоченій, так і на зобов'язаній стороні, а тому кожні правовідносини є відносними, а «загальний взаємний зв'язок усіх осіб між собою,

урегульований правом, є загальним правилом поведінки, тобто не правовідносинами, а нормою права, правом в об'єктивному розумінні» [8, с.95-96]. Подібну думку відстоює В.А. Лапач, який зазначає: «Абсолютне суб'єктивне право може реалізовуватися без стороннього посередництва, на наш погляд, без правовідносин, через абсолютний загальний обов'язок кожного утримуватися від порушення абсолютних прав інших осіб» [9, с.103]. На захист традиційного уявлення про абсолютні права як про елементи абсолютних правовідносин наведемо таке міркування. Кожне суб'єктивне право, у тому числі абсолютне, відрізняється від абстрактної правової норми своєю конкретністю: речове право завжди належить чітко визначеній особі та має своїм об'єктом індивідуально визначену річ. Обов'язок усіх третіх осіб полягає в утриманні від утручання в здійснення управомоченою особою своїх правомочностей саме щодо даного об'єкта. Якщо ми погодимося з тим, що абсолютне право забезпечується загальним обов'язком кожного не порушувати чужих абсолютних прав, то ми змушені будемо знехтувати конкретністю об'єкта права. За наявності певних умов, що стосуються вартості та інших характеристик таких речей, щодо них робиться виняток з цього загального обов'язку. Тому будь-яка особа зобов'язана утримуватися від порушення не всіх абсолютних прав інших осіб у цілому, а кожного з них окремо. І навпаки: кожна управомочена абсолютним правом особа перебуває у відносинах із усіма іншими суб'єктами, що входять у заздалегідь не визначене коло зобов'язаних осіб. Отже, абсолютні права можуть існувати тільки як елементи правовідносин, у цьому випадку абсолютних.

Зміст правовідносин складають права та обов'язки їх учасників. Звернемо увагу на обов'язок у правовідносинах, оскільки право завжди спрямоване на забезпечення певної поведінки зобов'язаних осіб, для здійснення самостійних дій людина не має потреби в праві. Для здійснення власних дій людині цілком вистачає її власних зусиль, право ж, як явище соціальне, надає їй можливість вимагати певної поведінки від інших осіб, зокрема, коли мова йде про «право на власні дії», - вимагати від зобов'язаних осіб не чинити перешкоди в здійсненні цих дій [18, с.20]. Саме така ситуація виникає в абсолютних правовідносинах. Обов'язок у цих правовідносинах є пасивним і полягає у нездійсненні дій, що перешкоджають управомоченій абсолютним (у тому числі речовим) правом особі у здійсненні її правомочностей [20, с.118]. Відносні правовід-

носини можуть покладати на своїх учасників обов'язки активного і пасивного типу. Позитивне спонукання до здійснення активних дій неможливе щодо невизначеного кола осіб, оскільки виконання такого обов'язку можливе тільки шляхом здійснення конкретними особами певної поведінки. Тільки бездіяльність може розглядатися як безупинно триваюча поведінка та тільки її можна очікувати від невизначеної кількості зобов'язаних осіб в абсолютних правовідносинах.

Прикладом абсолютних правовідносин, що покладає позитивний обов'язок, є визнаний у багатьох країнах інститут речових повинностей [16, с.220], близький за своєю природою до ренти. Згідно з цим правом, власник зобов'язується сплачувати управомоченій особі певну грошову суму або надавати в натурі певне майно. Це особливе право, яке досить подібне до зобов'язального права, визнається речовим законодавцем цих країн завдяки властивому йому праву слідування, що є проявом абсолютності правовідносин. Зауважимо, що історія цього права сягає корінням середньовіччя, для якого характерно було поширення прав, які називали *servitutes in faciendo* (сервітути в дії – лат.) або *servitutes juris Germanici* (сервітути німецького права – лат.), що зобов'язували власників, усупереч римській максимі *servitus in faciendo consistere non potest* (сервітут не може полягати в дії – лат.), до виконання натуральних обов'язків або грошових виплат [32, с.583-584]. Безпосередньою причиною появи такого роду прав стало виникнення феодальних відносин, які розповсюдилися в Європі того часу. Тому зрозуміло, чому законодавець Нідерландів, здійснюючи нову кодифікацію, скасував ці права [35, с.18]. У країнах, де вони збереглися, право на одержання речових повинностей припускає одержання від власника частини природних або цивільних плодів, принесених майном, і в цьому розумінні воно близьке до визнаних прав на переважне придбання речей. Власник майна взагалі може бути виключений з формулювання поняття цього права, тоді воно буде сформульоване як право на придбання відповідного майна у власність. Обов'язок усіх третіх осіб у цьому випадку буде полягати в утриманні від придбання права власності на предмет повинностей; власник або інша особа, яка безпосередньо користується майном, самим фактом свого користування порушують даний обов'язок, а тому безпідставно збагачуються. Отже, виконання обов'язку щодо речової повинностей є, насправді, виконанням зобов'язання з безпідставного збагачення, що

викликано неминучим для власника порушенням речового права.

Обов'язок в абсолютних правовідносинах пасивний, тому його існування обов'язку жодною мірою не обтяжує нас і навіть не усвідомлюється нами. Через цю обставину зміна управомоченого суб'єкта абсолютних правовідносин не впливає на правове становище кожного із зобов'язаних суб'єктів, тому може відбуватися без їх згоди.

Та якими б важливими не були обов'язки в абсолютних правовідносинах, на відміну від відносин правовідносин, їх недостатньо для характеристики їх змісту. Дотримуючись заборони на здійснення активних дій, ми виконуємо свій обов'язок щодо всіх осіб, управомочених абсолютними правами. У той же час, кожні правовідносини унікальні, конкретні. Необхідної конкретизації можна досягти лише звернувшись до змісту суб'єктивного права. Тобто до того, в що не повинна втручатися кожна особа, яка належить до невизначеного кола зобов'язаних осіб.

Право власності є найповнішим у системі речових прав, його зміст охоплює всі припустимі з погляду даної правової системи правомочності щодо об'єкта прав. Зміст права власності традиційно розкривається через тріаду правомочностей: володіння, користування та розпорядження. Розбіжності у визначенні переліку правомочностей власника використовуються тими, хто ставить під сумнів можливість розкриття за їх допомоги змісту права власності. Дореволюційні автори відзначали, що право власності не вичерпується сукупністю прав володіння, користування та розпорядження, аргументуючи свою позицію тим, що навіть утративши їх всі, власник не перестає бути власником [18, с.20]. Проти визначення права власності через тріаду правомочностей висловлювалися дослідники радянського періоду [18, с.21]. Крім наведеного аргументу, вони обґрунтовували свої висновки існуванням у правовій системі того часу прав, носії яких володіють правомочностями володіння, користування та розпорядження майном, однак не є власниками. Прихильники саме такої позиції є і серед сучасних дослідників [21, с.30]. Замість тріади ці автори пропонують використовувати для визначення права власності такі ознаки, як його повнота, здійснення власником його права «своєю владою» і «у своєму інтересі». Законодавці окремих країн урахували подібного роду аргументи. Наприклад, при розробці Німецького цивільного уложення пропонувалося навести перелік правомочностей власника, однак ця пропозиція була відкинута та було закріплено таке: «Влас-

ник речі може, якщо тому не перешкоджає закон або права третіх осіб, розпоряджатися річчю на свій розсуд та усувати кожного від впливу на неї» [13, с.124-130]. Подібно, не перераховуючи конкретних правомочностей, визначають право власності ст.641 Швейцарського ЦК і ст.511 ЦК Нідерландів. Відмова від переліку правомочностей не дозволяє відповісти на запитання про зміст суб'єктивного речового права. Саме тому більшість сучасних дослідників виступають на захист тріади. Крім того, навіть ті автори, які відмовляються від тріади правомочностей, «коли їм від загального визначення доводиться переходити до змісту права власності, неодмінно оперують поняттями володіння, користування та розпорядження» [23, с.44]. Зазначимо, що до змісту суб'єктивного права не може входити обов'язок по його здійсненню в інтересах іншої особи. Такий обов'язок може бути покладений на неї лише в межах інших правовідносин, де вона виступає вже не управомоченим, а зобов'язаним суб'єктом. Звертаючись до змісту згаданих правомочностей, зауважимо, що право розпорядження властиве практично всім майновим правам. При цьому обов'язково потрібно відрізнити розпорядження правом і розпорядження його об'єктом. Розпорядження правом властиве практично будь-якому майновому праву. Розпорядження об'єктом права розуміється як можливість визначити зміст і належність речових прав, виявляється властивим тільки деяким правам. Насамперед, до них відноситься право власності. Право розпорядження досить часто вважають ключовою правомочністю, яка складає саму сутність права власності. Через це дослідники вважають «немислимим» виділення цієї правомочності в самостійне речове право [12, с.286]. Справді, надання невласникові повного та безумовного права розпоряджатися річчю важко уявити, однак існують права, які за певних умов обмежують власника в розпорядженні. До них відносяться: право застави, близькі до нього права земельного або рентного боргу, а також згадані речові повинності та права на переважне придбання речей.

Право розпорядження розуміють як можливість здійснення юридичних дій відносно об'єкта речового права. Право користування розуміється як можливість безпосереднього фактичного використання об'єкта. Так само, як і розпорядження, користування є багатограним, однак у питанні про те, які дії входять до змісту цієї правомочності, у дослідників єдності немає. У.Маттеї, наприклад, називає такі види користування нерухомим майном: право на огороження

земельних ділянок, користування надрами, водокористування, облаштування насаджень та збирання плодів, зведення будівель і проведення меж земельної ділянки [11, с.180-198]. У літературі проводиться розмежування між власне користуванням та вилученням плодів з майна; практичне значення воно мало в римському праві, яке використовувало юридичні конструкції особистих сервітутів *usus* і *usufruct*, з яких перший передбачав тільки користування майном без права на його плоди, а другий – і безпосереднє користування, і вилучення плодів [18, с.20-22]. Крім того, це розмежування має значення в межах німецької традиції розгляду майнового найму (*Miete*) як відношення, що не надає наймачеві права вилучати плоди, а оренди (*Pacht*) – як такої що надає таке право [13, с.124-130]. Спірним залишається питання про те, чим є споживання, знищення речі. Відповідно до панівної в доктрині позиції, у цьому випадку відбувається одночасне користування та розпорядження майном, хоча окремі дослідники бачать тут тільки розпорядження або – тільки користування. Під користуванням, на нашу думку, належить розуміти будь-яке вилучення корисних властивостей речі, у тому числі й вилучення її природних плодів (набуття «цивільних плодів» є або розпорядженням самою річчю, або розпорядженням її природними плодами), і споживання майна, за якого одночасно відбувається й розпорядження майном.

Правомочність володіння відрізняється від користування та розпорядження. Правомочність користування та розпорядження можуть здійснюватися найрізноманітнішими способами. Ця обставина обґрунтовує можливість існування відразу кількох прав, що надають своїм носіям можливість, наприклад, користуватися тим самим майном, але різними способами. Володіння є обмеженим за змістом, тому одночасне володіння двох осіб однією й тією же річчю (*compossessio plurium in solido*) завжди передбачало певну проблему. Наприклад, для римських юристів воно здавалося неможливим, подібно тому, як неможливо одній особі сидіти там, де сидить інша, або стояти там, де стоїть інша. Проблема була розв'язана на межі XIX та XX століть – із прийняттям НЦУ, яке відокремило ситуації безпосереднього та опосередкованого володіння [4, с.183]. Нарешті, на відміну від користування та розпорядження майном, володіння саме по собі нездатне принести власникові або іншій управомоченій особі якого-небудь задоволення, крім, хіба що, морального. Водночас володіння виступає необхідною фактичною базою для користування та

розпорядження, здійснення яких без володіння виявляється здебільшого неможливим.

Висновки. Абсолютними речовими правами є абсолютні і такі, що мають своїми об'єктами матеріальні речі суб'єктивні цивільні права. Це визначення, з одного боку, охоплює усі види речових прав, а з іншого – досить чітко відділяє їх від інших суб'єктивних цивільних прав. Найважливіше для нас розмежування речових і зобов'язальних прав робиться за ознакою визначеності зобов'язаного суб'єкта. Якщо перші є абсолютними і встановлюють правові відносини між управомоченою особою, з одного боку, і всіма іншими – з іншого, то другі завжди відносні і пов'язують чітко визначених осіб. Принципова протилежність абсолютних і відносних прав має наслідком неможливість їх співіснування в межах одного правовідносин, а значить, і неможливість існування змішаних стосунків.

Список літератури

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою 28 червня 1996 року // ВВР України. - №30. – ст.141.
2. Цивільний Кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. – К.: Істина, 2003.
3. Безбах В.В. Частная собственность на землю в странах Латинской Америки (правовой регулирование). – М., 1997.
4. Венкштерн М. Основы вещного права // Проблемы гражданского и предпринимательского права Германии. – М., 2001.
5. Власова М.В. Право собственности в России: возникновение, юридическое содержание, пути развития. – М., 2002.
6. Гражданское право: В 2 т. Том I: Учебник / Отв. ред. Е.А. Суханов. 2-е изд. – М., 2002.
7. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. – М., 1999.
8. Иоффе О.С. Цивилистическая доктрина промышленного капитализма // Иоффе О.С. Избранные работы по гражданскому праву. – М., 2000. – С.93.
9. Лапач В.А. Система объектов гражданских прав: Теория и судебная практика. – СПб., 2002.
10. Малиновский Д.А. О классификации субъективных гражданских прав // Юрист. – 2012. – №3.
11. Маттеи У. Основные принципы права собственности // Маттеи У., Суханов Е.А. Основные положения права собственности. – М., 1999.
12. Мейер Д.И. Русское гражданское право (в 2-х ч.). Ч.2. По исправленному и дополненому 8-му изд., 1902. – М., 1997.
13. Нагнибіда В.І. Поняття та система прав користування чужими речами за законодавством Німеччини / В. І. Нагнибіда // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2.
14. Нагнибіда В.І. Підстави виникнення прав користування чужими речами: зарубіжний досвід / В. І. Нагнибіда // Приватне право і підприємництво. – 2010. – № 9.
15. Нагнибіда В.І. Речові права на чуже майно: досвід правового регулювання зарубіжних країн : [монографія] / Наук. ред. Я. Шевченко / Володимир Іванович Нагнибіда. – Київ : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПРІН України, 2009.
16. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование / Рук. авт. колл. – В.В. Залесский. – М., 1999.
17. Право власності в Україні: Навч. посіб. / О. В. Дзера, Н.С. Кузнецова, О.А. Підпригора; За заг. ред. О. В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – К., Юрінком Інтер, 2000.
18. Проблемы совершенствования законодательства о праве собственности на современном этапе // Цивилистическая практика. Выпуск четвертый. – Екатеринбург, 2002.
19. Прудон П.Ж. Что такое собственность? или Исследование о принципе права и власти. Пер. с фр. Изд.2, доп. 2011.
20. Скловский К.И. Собственность в гражданском праве. – М., 2000.
21. Скрыбин С.В. Право собственности в республике Казахстан: Сравнительно-правовой комментарий книги Уго Маттеи «Основные принципы права собственности». – Алматы, 2000.
22. Суханов Е.А. Право собственности и иные вещные права в России // Маттеи У., Суханов Е.А. Основные положения права собственности. – М., 1999.
23. Тархов В.А., Рыбаков В.А. О понятии права собственности // Юрист. – 2012. – №4.
24. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 1.
25. Чередникова М.В. О вещных правах // Актуальные проблемы гражданского права / Под. ред. С.С. Алексеева. – М., 2000.

26. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права. – Тула, 2001.
27. Яворська О. С. Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством України. – К.: Атіка, 2008.
28. Civil code of California. Internet: http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/display_code.
29. Civil code of Quebec. www.lexum.umontreal.ca/ccq/en/14/t2/c1. 32. Code civil. Titre 11- De la propriete. Internet :<http://www.civilites.com/cctv/L2T2C1.htm>.
30. Codice Civile Italiano R.D. 16 marzo 1942, n. 262 Approvazione del testo del Codice Civile.
31. Codice civil (espanol). Ed. Aranzadi. – Pamplona, 1998.
32. De Waal M.J. Servitudes // Das römisch-holländische Recht: Fortschritte des Zivilrechts im 17. und 18. Jahrhundert / hrsg. von R.Feenstra; R.Zimmermann. – B., 1992.
33. Maynz, Charles, Éléments de droit romain (Bruxelles, s.d.). IV, 1 (1857), vol. 13.
34. Proyecto de codigo civil de 1998 (de la Republica Argentina) Internet: <http://alterini.org/civil.Htm>
35. Struycken A.V.M. Introduction to the Law of the Netherlands. Private Law. Socrates Lectures. – Nijmegen, 2000.

Стаття надійшла до редколегії 11 вересня 2015 року.

Рекомендована до опублікування у “Віснику” членом редколегії М.І. Боднаруком.

Y.P. Patsurkivsky

The basic going is near understanding of absolute character of material right

Summary

The basic going is investigated near understanding of essence of absolute material right, decision of correlation of absolute material rights with зобов'язальними rights. Basic scientific conceptions are analysed in relation to the problems of decision of maintenance of material right. Drawn conclusion about expedience of differentiation of material and obligation rights on the sign of definiteness of the obliged subject.

Keywords: an absoluteness is right, material right, obligation right, right of ownership, maintenance of right of ownership, equitable right.

Ю.П. Пацурківський

Основные подходы к пониманию абсолютного характера вещественного права

Аннотация

Исследуются основные подходы к пониманию сущности абсолютного вещественного права, определения соотношения абсолютных вещественных прав с обязывающими правами. Анализируются основные научные концепции относительно проблем определения содержания вещественного права. Сделан вывод о целесообразности разграничения вещественных и обязывающих прав по признаку определенности обязанного субъекта.

Ключевые слова: абсолютность права, вещное право, обязывающее право, право собственности, содержание права собственности, субъективное право.